

Alena Tomanová | Matej Vanoch | Matúš Mihal'ko
Khusboo Balwani | Ellen Antoni

Otázky budúcnosti

– čo chcú mladí ľudia z Bratislavy a Bruselu
vedieť o budúcnosti

youth
watch

“Vieme zmeniť budúcnosť! Je veľa problémov, ktoré treba riešiť, no ak nič nespravíme budúcnosť zostane rovnaká ako prítomnosť.” - účastník workshopu budúcnosti

Obsah

Projekt Budúcnosť mládeže 2035	6
Koncept budúcnosti ako nástroj na participáciu	6
Ako skúmame budúcnosť v tomto projekte	7
Mládež Bratislavy	9
Ako by sme špecifikovali mládež Bratislavy?	10
Ako sa mládež (nielen) Bratislavy postupne mení a čo sú výzvy, ktorým čelia	11
Čo zaujíma mladých ľudí ohľadom budúcnosti v roku 2035	13
Tri hlavné oblasti	13
17 tém, o ktoré sa mladí ľudia zaujímajú	13
Vzdelanie, školstvo a kompetencie	14
Zájmy a voľný čas	14
Environmentálne otázky	15
Životná úroveň, práca, peniaze	15
Ostatné oblasti	16
Záver z dotazníkového prieskumu	17
Čo majú Bratislava a Brusel spoločné a v čom sa odlišujú?	18
Mládež v Bruseli	18
Problémy	18
Kľúčové témy	20

Neistoty budúcnosti	20
Čo vnímame ako najpálčivejšie a čo sú ďalšie kroky	22
Impressum	23

“Za 13 rokov sa môže zmeniť relatívne veľa vecí, pričom aj ja ako jedinec môžem niečo spraviť pre kolektívnu spokojnosť. Mám nádej na lepšiu budúcnosť.” - účastník workshopu budúcnosti

Projekt Budúcnosť mládeže 2035

Projekt Budúcnosť mládeže 2035 je zameraný na podporu a posilnenie postavenia mládeže v spoločnosti, ako aj na rozvoj kompetencií, ktoré mladí ľudia potrebujú pre svoju budúcnosť.

Realizujeme ho v spolupráci s belgickým partnerom [BrusselAVenir](#) a našou snahou je zistiť od mladých ľudí, ako si predstavujú budúcnosť v roku 2035 v Bratislave a v Bruseli. V projekte realizujeme kvalitatívny prieskum a inovatívne vzdelávacie aktivity, ktoré nám priblížia, ako si mladí predstavujú budúcnosť, za ktorú by chceli bojovať a čo je potrebné zmeniť v súčasnosti, aby sa želaná budúcnosť naplnila.

Koncept budúcnosti ako nástroj na participáciu

V projekte pracujeme s tzv. konceptom budúcnosti. Ide o metodológiu,

ktorú preberáme od nášho belgického partnera a má veľký potenciál byť využívaná ako participatívny nástroj v práci s mladými ľuďmi.

Sila konceptu budúcnosti spočíva v predstavivosti a oslobodení sa od zažívaného. Keď mladí ľudia uvažujú o budúcnosti, sú schopní vnímať svet v širších súvislostiach. Dokážu lepšie porozumieť fungovaniu spoločenských systémov a zmenám, ktoré sa v spoločnosti dejú. Vynárajú sa im rôzne vedomé či podvedomé obavy, otázky a výzvy spojené s budúcnosťou. Predstavivosť im umožňuje na svet nazerať aj z iného uhla pohľadu a zamýšľať sa nad inými, transformatívnymi riešeniami.

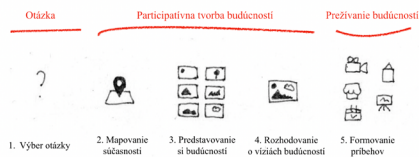
Vedia tiež lepšie pomenovať svoje potreby a definovať, ako chcú svoje potreby, túžby a vízie do budúcnosti naplniť. Zvedomujú si, čo sa v budúcnosti môže stať a nakoľko je to pravdepodobné, čím sa rozvíja ich pocit istoty a pripravenosti. Tieto vízie ich môžu tiež motivovať k podniknutiu vedomých krokov teraz v súčasnosti, aby sa dostali k budúcnosti, za ktorú sú ochotní bojovať. Rovnako dokážu pomenovať, aké ďalšie zdroje k tomu v súčasnosti potrebujú.

Koncept budúcnosti je tiež výborným nástrojom na scitlivosť v téme rôznorodosti medzi ľuďmi či generáciami a napomáha k väčšej vzájomnej empatii. Pri diskusiách o budúcnosti si jej účastníci a účastníčky zvedomujú, že existuje množstvo podôb budúcnosti, každý jednotlivec má o nej svoje vlastné predstavy a každý má svoju vlastnú budúcnosť. Budúcností je tak nespočetné množstvo.

Práca s konceptom budúcnosti podnecuje diskusiu a tá môže so sebou priniesť otvorenie akejkoľvek témy. Nastavenie diskusie povzbudzuje k otvorenosti, vnímavosti a predstavivosti zúčastnených. Priestor tak dostanú aj témy, o ktorých sa zvyčajne nerozpráva. V budúcnosti je možné všetko a fantázii sa medze nekladú, práve naopak.

Ako skúmame budúcnosť v tomto projekte

Tento obrázok naznačuje, ako pracujeme s konceptom budúcnosti v projekte Budúcnosť mládeže 2035.

Budúcnosť je veľmi široká a abstraktná. V prvom kroku práce s konceptom si tak treba určiť, o budúcnosti čoho chceme diskutovať. Aby celý proces fungoval, musí ísť o tému, ktorá je dôležitá a medzi ľuďmi rezonuje. Preto sme najprv potrebovali zistiť, čo sú témy, ktoré mladých ľudí (a tých, ktorí s nimi pracujú) zaujímajú najviac.

Aj my v BrusselAVenir a YouthWatch sme si najskôr potrebovali stanoviť oblasť, ktorej sa budeme ďalej venovať – tzv. výskumnú otázku. Na jej identifikovanie sme potrebovali zmapovať kontext mládeže v našich mestách prostredníctvom teoretického výskumu, rozhovorov s odborníkmi a odborničkami, analýzy trendov a crowdsourcingu otázok od obyvateľov a obyvateľiek Bruselu a Bratislavy.

Teoretický výskum: realizovali sme široký teoretický výskum a skúmali literatúru a zdroje o mládeži v Bruseli a Bratislave vo všeobecnosti.

Expertné rozhovory: uskutočnili sme päť hĺbkových rozhovorov so šiestimi odborníkmi a odborníčkami z Bruselu a osem rozhovorov s expertami a expertkami z Bratislavy a ďalších miest. Všetci majú expertízu v oblasti mládeže a podelili sa o svoje názory, nápady a postrehy o bruselskej a bratislavskej mládeži v súčasnosti a v roku 2035. V rozhovoroch sme ďalej identifikovali opakujúce sa témy. Vo väčšine prípadov išlo o témy, ktoré súviseli s údajmi uvedenými v rôznych zdrojoch o mládeži.

Analýza trendov: V ďalšej fáze sme uskutočnili predbežný výskum trendov s cieľom zmapovať správanie dnešnej mládeže a súčasne zistiť, aké zmeny ovplyvnia budúcnosť. Prieskum trendov ponúka náhľad na to, ako bude žiť generácia Alfa (dnešné deti) v roku 2035, keď budú mladí. Trendy predstavujú predpokladaný vývoj budúcnosti a môžu mať dlhodobý či trvalý efekt alebo môžu niečo zmeniť (Hengsberger, bez dátumu). Prieskum trendov sa dá použiť ako metóda, ktorá štruktúrovaným spôsobom umožňuje identifikovať zmeny a porozumieť im, aby sme si boli vedomí možných smerov zmeny. Prieskum trendov môže poskytnúť pohľady do budúcnosti a viesť k vedomejšie zvolenej budúcnosti či

poskytnúť vstupy na ovplyvnenie budúcnosti (Dragt, 2017).

Crowdsourcing otázok: Ľudí z Bruselu a Bratislavy sme požiadali, aby sa podelili o svoje otázky o bruselskej a bratislavskej mládeži v roku 2035. Vytvorili sme online formulár, ktorý sa šíril prostredníctvom letákov, sociálnych sietí či osobne. Zozbierané otázky sa dajú využiť nielen vo výskumnej časti, ale aj vo fáze predstavovania si budúcnosti, keďže poskytujú pohľad na kontext a problémy mládeže v Bruseli a v Bratislave.

Vďaka celému procesu mapovania sme získali obraz mládeže v Bruseli a Bratislave, spoznali sme jej problémy a neistoty spojené s budúcnosťou a identifikovali prekrývajúce sa témy. Z nich sme potom definovali niekoľko prvotných výskumných otázok, ktoré sme ďalej skúmali, aby sme mohli zvoliť tému, ktorá sa ukazuje ako najviac naliehavá. Na to sme využili nástroj Koleso budúcnosti, ktorý nám pomohol určiť finálnu výskumnú otázku.

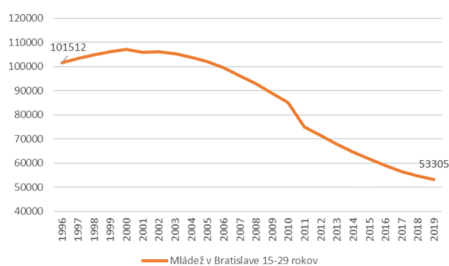
Mládež Bratislavy

V úvode sa stručne pozrieme na to, kto sú mladí ľudia Bratislavy a ako vyzerá situácia s demografickým vývojom mesta. Informácie a dáta sme čerpali z Open data Bratislava¹, Štatistického úradu SR a rozhovorov s expertmi a expertkami v oblasti práce s mládežou.

Z dostupných údajov je zrejmé, že Bratislava starne. V období rokov 1996 – 2019 poklesol počet mladých ľudí (vo veku 15 – 29 rokov) žijúcich v Bratislave o 49 %.

Otázka znie, či toto klesanie odráža všeobecnú demografickú situáciu na Slovensku alebo ide o špecifikum Bratislavy.

Obrázok 1: Vývoj mládeže (15 – 29 rokov) v Bratislave (ŠÚ SR)

Vývoj sa však trochu zlepšil a v najbližších desiatich rokoch pribudnú silné ročníky vo vekovej kategórii 14 – 29,

takže v rokoch 2020 – 2025 – 2030 bude mierny nárast počtu mladých ľudí. Ide o pravdepodobnú predikciu budúcnosti Bratislavy, ktorá sa však nemusí naplniť, ak nastanú výraznejšie zmeny v situácii, napr. príchod veľkého počtu migrantov, zmena cien ubytovania, zmena pracovných či klimatických podmienok a i.

Mladí ľudia s trvalým pobytom v Bratislave tvoria iba jednu časť celkového počtu mladých ľudí, ktorí sa v Bratislave vyskytujú. Na jedného mladého človeka s trvalým pobytom v Bratislave pripadá v priemere 3.5 vysokoškolačka. To predstavuje skutočnú masu mladých ľudí v hlavnom meste. Zásadným údajom je fakt, že v priemere 60 % všetkých študentov a študentiek, ktorí prišli z iných častí krajiny, tu neskôr nachádzajú prácu a pravdepodobne ostáva žiť.

V Bratislave tiež pôsobí veľké množstvo ľudí z okolitých miest a obcí, ktorí sem každodenne dochádzajú za štúdiom, prácou, ale i kultúrou a pod².

Mladí ľudia v Bratislave sú len veľmi málo ohrození nezamestnanosťou, pretože vo všeobecnosti majú ekonomicky dobré štartovné podmienky.

¹ <https://opendata.bratislava.sk/>, spracované 21.4.2021

² <https://opendata.bratislava.sk/page/people>

Ako by sme špecifikovali mládež Bratislavy?

Na základe rozhovorov s odborníkmi môžeme povedať, že mladí ľudia v Bratislave predstavujú nehomogénnu skupinu, ktorú je náročné špecifikovať. Ak by sme však pristúpili k veľkému zjednodušeniu a zovšeobecneniu, môžeme konštatovať, že mladí ľudia v Bratislave majú v porovnaní so zvyškom Slovenska omnoho viac ekonomických, sociálnych, kultúrnych a vzdelávacích príležitostí.

Odborníci sa zhodujú v tom, že sa stretávajú s dvomi extrémami. Na jednej strane sú veľmi aktívni mladí ľudia, ktorí sú zapojení do takmer všetkých možných aktivít, často skáču z aktivity do aktivity a bežne sa stáva, že nemajú motiváciu dokončiť tú predchádzajúcu. Chcú byť aktívni a často majú problém povedať nie. Nevedia si systematicky zvoliť cestu, ktorá by ich niekam doviedla. Chýbajú im tiež vzory a lídri, ktorí by im mohli pomôcť. Na druhej strane je úplne pasívna mládež. Často iba rýchlo preberá trendy, napr. z Tiktoku alebo iných sociálnych sietí, vlastné netvorí.

Vysoké percento mladých ľudí pochá-

dza z rozvedených alebo nefunkčných rodín. Pozorovať sa dá tiež fenomén helikoptérových rodičov³. Ide o rodičov, ktorí nemajú zdravú mieru vo výchove a sledujú každý krok svojich detí, niekedy aj doslovne prostredníctvom aplikácií. Nie sú to však len rodičia veľmi malých detí, ale aj nástročných. Svojim deťom venujú prehnanú pozornosť a preberajú za nich zodpovednosť. Takýto prístup však nemá dobrý vplyv na detské sebavedomie, zručnosti, ale aj duševné prežívanie.

Bratislava má veľkomestský charakter, a tak je možné v nej pozorovať väčšiu anonymitu a zároveň menšiu príslušnosť ku komunite alebo susedstvu. V Bratislave žije pestrá zmes ľudí, medzi nimi aj znevýhodnené skupiny a menšiny. Za špecifikum Bratislavy sa okrem väčšej národnostnej diverzity dá považovať aj väčšia názorová sloboda a tolerantnosť k odlišnostiam. Aj to je jeden z dôvodov, prečo stále viac mladých ľudí z LGBTQIA+ menšiny prichádza do Bratislavy a tvorí značnú časť mladých. Prítomný je tiež fenomén sídliskovej mládeže. Tú môžeme rovnako ako ďalšie menšinové skupiny považovať za ohrozenú mládež kvôli zvýšenému počtu prejavov sociálno-patologických javov ako drogová činnosť, alkohol a pod.

³ <https://eduworl.sk/cd/jaroslava-konickova/777/aki-su-helikopterovi-rodicia>

Podľa slov expertov sú tieto skupiny relatívne dobre integrované do spoločnosti vďaka ekonomickým príležitostiam a momentálne nevnímajú konflikty alebo nejakú výraznú tenziu medzi väčšinou populáciou a znevýhodnenými skupinami.

Ako sa mládež (nielen) Bratislavy postupne mení a čo sú výzvy, ktorým čelia

Aby sme sa mohli pozrieť na mládež v roku 2035, potrebujeme najprv porozumieť tomu, ako sa postupne mení kontext doby a ako na to mladí ľudia reagujú. Aj na tieto veci sme sa pýtali v rozhovoroch s expertmi.

Súčasná mladá generácia sa od tých predchádzajúcich príliš nelíši v tom, čo ju trápi a čím sa zaoberá. Odlišné sú však formy, ktoré dnes majú dostupné. Pre obdobie dospelosti je typické, že mladí sa najviac zaoberajú svojou identitou a potrebou niekam patriť. Vo všeobecnosti prevláda potreba byť originálnym a autentickým. Často sa sami tlačia do hľadania svojho potenciálu a jedinečnosti. Mladí ľudia žijú pod obrovským tlakom, no sú len málo pripravení a vybavení tento tlak zvládať, nemajú ešte dostatočnú odol-

nosť. Očakáva sa, že si pomôžu sami.

Spôsob, akým mladí nazerajú na svet, ovplyvňujú sociálne siete, kde prevláda snaha vyvolať čo najsilnejšiu emóciu. Priniesli virtualizáciu tém a problémov, priestor a pozornosť však dostávajú vo veľkej miere negatívne javy. Pre mladých ľudí je často menej dôležité to, čo je vonku, ako to, čo sa aktuálne deje v online priestore. Okolie ich tlačí k tomu, aby si osvojili nejaký názor, aby si vybrali nejakú stranu. Povedať neviem alebo nemať názor sa považuje za divné. To má vplyv aj na vnímanie sebahodnoty. Prevláda narratív, že som hodnotný/á na základe toho, čo si myslím alebo čo robím a nie iba tým, že som. Mladí podliehajú okolitým tlakom a na ich základe si vytvárajú vlastné. Chcú byť dokonalí a to sa odzrkadľuje na ich duševnom zdraví v podobe panických a úzkostných porúch, sebapoškodzovania, alebo pocitov osamelosti.

Majú taktiež veľké ideály a ambície. Dlhú však trvá, kým sa niečo odvážia urobiť alebo majú problém to dotiahnuť do konca. Odzrkadľuje sa instantnosť doby – všetko chcem rýchlo, všetko chcem hneď vidieť, vedieť alebo mať. To sa môže odrážať v zhustenosti a pestrosti ich aktivít.

Mladí ľudia sú všade obklopení informáciami a ich pretlak niekedy podporuje pocit stratenosti. Chýba im podpora, ako sa v toľkých informáciách orientovať. Potrebujú nachádzať pocit istoty, pretože práca aj vzťahy sú veľmi dynamické a prostredie konkurenčné.

Vzťahy medzi generáciami sú rovnako ovplyvnené technologickým pokrokom. Staršie generácie bežne nevyužívajú sociálne siete tak, ako mladá generácia. Vytvára sa tak digitálna nerovnosť a medzigeneračné priepasti. K zblížovaniu nenapomáha ani politická kultúra v krajine. Mladí ľudia sú často redukovaní iba na ekonomickú silu, ktorá bude musieť zarábať na dôchodky súčasnej generácie. Podporovaný nie je ani medzigeneračný dialóg. Aj v pracovnom prostredí sa mladá a staršia generácia vnímajú navzájom ako konkurencia, a preto často nedochádza k prenosu know-how.

Mladá generácia taktiež nie je vybavená kompetenciami, ktoré potrebujú v pracovnom živote. Školský systém nestíha reflektovať zmeny a mladých dostatočne nepripravuje ani v tomto smere.

Ďalšou výzvou, ktorú mladí ľudia veľmi citlivo riešia, je klimatická kríza a kli-

matické zmeny. V oveľa väčšej miere sa zaujímajú o globálne problémy ako ľudské práva alebo globálne otepľovanie. Vyvíjajú tlak na inštitúcie, aby tieto problémy aktívne riešili, no ich volanie ostáva často bez odozvy. Vzniká tak obrovská kríza dôvery v inštitúcie a v spravodlivosť, ktoré sú na Slovensku posilnené aj odhaľovaním korupcie.

Za rozhovory ďakujeme týmto expertom a expertkám:

- Milan Polešenský, IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže a koordinátor Petržalského mládežníckeho parlamentu
- Peter Kulifaj, Mládež ulice
- Martin Mojzeš, Nexteria
- Katarína Čavojská, Rada mládeže Slovenska
- Janette Motlová, Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
- Lenka Ilánovská, GetClients
- Andrea Madarasová Gecková, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice
- Jana Miháliková, Tomáš Pešek, Marcela Hajtmánková, Světлана Offermann, Lucia Szórád, Lukáš Michal, Soňa Turanová, YouthWatch

Čo zaujíma mladých ľudí ohľadom budúcnosti v roku 2035

„Prenes sa spolu s nami na chvíľu do roku 2035... Možno si práve prešiel/a prah dospelosti alebo už dávno nepatríš medzi mladých. Predstav si, aký bude svet v roku 2035... Čo by si chcel/a vedieť o mládeži v Bratislave v roku 2035?“

Na túto otázku odpovedali mladí ľudia v online prieskume a počas workshopov. Celkovo bolo zaznamenaných 355 odpovedí, alebo lepšie povedané otázok, na ktoré by chceli mladí ľudia poznať odpoveď. Kampaň na zber otázok prebiehala od mája do septembra 2021.

Zozbierané otázky sme rozdelili do troch základných a sedemnástich špecifických kategórií.

Tri hlavné oblasti

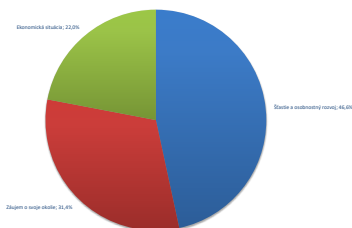
Najväčšiu časť, takmer polovicu, tvoria otázky, ktoré sa zameriavajú na to, či mladí ľudia budú šťastní a aké budú ich hodnoty, vzťahy, zdravie, vzdelanostná úroveň a ako budú tráviť svoj voľný čas.

Druhú najpočetnejšiu skupinu, takmer tretinu otázok, tvoria otázky, v ktorých mladí ľudia vyjadrujú záujem o to, čo

sa okolo nich deje. Zaujíma ich ochrana životného prostredia, rozvoj mesta, politická situácia, participácia na veciach verejných či rozmanitosť. Tretiu, najmenšiu časť, tvoria otázky týkajúce sa ekonomickej situácie, bývania, práce a životnej úrovne.

Graf č.1:

Aká bude mládež v roku 2035? Rozdelenie podľa hlavných oblastí, ktoré zaujímajú súčasných mladých ľudí.

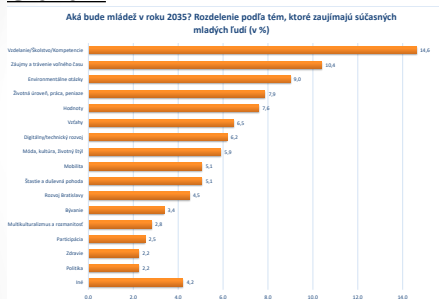
17 tém, o ktoré sa mladí ľudia zaujímajú

Témy, ktoré vyplynuli zo zozbieraných otázok, sme ďalej rozdelili do 17 špecifických kategórií.

Štyri najzaujímavejšie témy pre mladých ľudí sú vzdelanie/školsťvo/kompetencie (14,6 %), záujmy a trávenie voľného času (10,4 %), environmentálne otázky (9 %) a životná úroveň, práca, peniaze (7,9 %). Ak by sme k

téme životnej úrovne pridali aj oblasť bývania, tvorila by druhú najpočetnejšiu skupinu (spolu 11,3 %). Tieto štyri témy pokrývajú takmer polovicu všetkých otázok.

Graf č. 2:

Vzdelanie, školstvo a kompetencie

Mladých ľudí najviac zaujíma, v akom stave bude v roku 2035 školstvo a vzdelávanie, ako aj rozsah a úroveň kompetencií mladých ľudí. Ich otázky môžeme rozdeliť do troch skupín. Prvou je všeobecný záujem o to, do akej miery bude budúca mládež vzdelaná a akou formou sa bude vzdelávať:

- „Aká bude úroveň vzdelávania?“
- „Akou formou sa budú vzdelávať?“
- „Budú sa žiaci učiť v škole?“

Druhá skupina otázok vyjadruje obavu, či sa náš vzdelávací systém prispô-

sobí aktuálnym a budúcim potrebám:

- „Bude budúca generácia ešte dostatočne inteligentná na to, aby sme udržali ekonomický rast?“
- „Dostanú takú kvalitu vzdelania, ktorá dokáže reflektovať potreby trhu práce a zároveň ich pripraviť na život v priemysle 4.0?“
- „Budú mať vzdelanie zodpovedajúce potrebám zmenenej ekonomiky?“

V otázkach patriacich do tretej skupiny môžeme čítať kritiku súčasného školstva a obavu, či sa v budúcnosti niečo zmení k lepšiemu:

- „Budú takí tupí ako sú teraz?“
- „Budú sa stále učiť naspamäť v laviciach za sebou?“
- „Budú sa stále učiť to, čo v živote nevyužijú?“
- „Mám obavy, že ďalšie generácie budú úplne zdegenerované konšpiračnými teóriami o neexistencii klimatickej zmeny a celá budúcnosť ľudstva a Zeme tým bude pohrozená.“

Zaujímajú sa o voľný čas

Druhú najpočetnejšiu skupinu otázok tvoria otázky ohľadom trávenia voľného času. Môžeme ich rozdeliť do dvoch skupín. Tú prvú, početnejšiu,

tvoria všeobecné otázky k tomu, čo budú mladí ľudia v roku 2035 robiť vo svojom voľnom čase:

- „Bude sa mladým chcieť chodiť von?“
- „Aký šport bude práve in?“
- „Čo bude pre nich znamenať ísť sa v piatok zabaviť?“

Druhú skupinu tvoria otázky, z ktorých sa dá vyčítať obava, či budú mať mladí ľudia dostatok príležitostí na zmysluplné trávenie voľného času:

- „Budú mať kam chodiť do knižnice?“
- „Budú mať kde zmysluplne tráviť čas – športoviská, knižnice, komunitné a kultúrne centrá, verejné priestory, parky?“
- „Bude konečne aj na Slovensku (a v Bratislave) existovať systém mládežníckych centier, kam môžu mladí ľudia (teenageri) chodiť nezáväzne na rôzne aktivity, angažovať sa a mať priestor na stretávanie s kamošmi?“

Environmentálne otázky

Tretiu najväčšiu skupinu tvoria otázky týkajúce sa ochrany životného prostredia. V tejto skupine je najmenej všeobecných otázok a súčasne najviac obáv. Otázky môžeme rozdeliť na dve

skupiny. V prvej skupine sú otázky vyjadrujúce obavy, ako bude vôbec vyzeráť svet v roku 2035:

- „Bude klíma a zem obývateľná?“
- „Bude ešte čerstvý vzduch?“
- „Budú poznať vôňu domácej rajčiny?“
- „Budú vidieť hviezdy?“

Druhú skupinu tvoria otázky, či sa bude mládež v roku 2035 o podobu sveta vôbec ešte zaujímať:

- „Budú si vedomí následkov vyhadzovania odpadu hocikam do prírody?“
- „Bude im záležať na životnom prostredí?“
- „Budú vedieť ešte niečo o prírode?“
- „Budú sa zaujímať o životné prostredie?“

Životná úroveň, práca, peniaze

V tejto kategórii mladých ľudí najviac zaujímalo, ako bude vyzeráť práca mladých ľudí:

- „Ako to bude s prácou? Bude mať kto robiť?“
- „Budú robiť pre radosť alebo len kvôli peniazom?“
- „Budú zarábať viac ako v tejto dobe?“

Ďalej sa obávajú, aká bude životná úroveň mladých ľudí:

- „Bude dostatok jedla?“
- „Zvýšia sa platy natoľko, aby si pracujúci mladí ľudia tie hypotéky vôbec mohli dovoliť a keď už, tak či im po zaplatení bývania a stravy zostane aj niečo na normálny ľudský život?“
- „Budú mať základné životné istoty (napr. zdravie, prácu, bývanie, životné prostredie)?“

A zaujímajú ich tiež sociálne nerovnosti:

- „Podarilo sa im vyriešiť sociálne nerovnosti?“
- „Akú podporu budú mať mládežníci zo slabších sociálno-ekonomických pomerov?“

Ostatné oblasti

V ďalších oblastiach sa dá identifikovať ešte niekoľko konkrétnych obáv, ktoré sa v otázkach často opakovali.

Obavy o dostupnosť bývania:

- „Budú mladí Bratislavčania okupovať detské izby až dokým si nezaložia rodinu a neodhodlajú sa na hypotéku na celý život?“
- „Budú mať kde bývať?“
- „Aká bude dostupnosť bývania

kvôli nízkej ponuke a šialeným cenám?“

Obavy o vplyv informačných technológií na život mladých ľudí:

- „Budú vedieť žiť bez internetu aspoň 5 minút denne?“
- „Budú poznať realitu?“
- „Budú spať bez mobilu?“
- „Budú dbať na svoje okolie a žiť viac v realite ako vo svete internetu a sociálnych médií?“
- „Bude im ešte prepínať z Instagramu a TikToku, alebo sa už zamerajú na dôležité veci ako je pokoj v duši alebo ekológia?“

A obavy týkajúce sa medzigeneračných vzťahov:

- „Ako sa mladí postarajú o staršiu generáciu?“
- „Aké budú mať vzťahy s inými generáciami?“
- „Kam až zájde arogancia mladých a ich pohrdavosť k seniorom?“
- „Nebude im zavadzať starnúci rodič?“

Okrem obáv je potrebné spomenúť aj viacero otázok, v ktorých mladí ľudia prejavujú záujem o svoje okolie a o to, ako prispieť k zlepšeniu problematických oblastí (aj mimo témy životného prostredia).

- „Ako sa mladí budú realizovať pri zveľadovaní svojho mesta?“
- „Budú dobrovoľníkmi v nejakom združení?“
- „Budú sa zaujímať o dianie okolo seba – verejný priestor, ich región, iné regióny v ich krajine, iné krajiny?“
- „Čím budú chcieť ovplyvniť svoje okolie?“

Záver z dotazníkového prieskumu

Súčasných mladých ľudí pri predstave mládeže v roku 2035 najviac zaujíma, ako sa budú mladí ľudia vzdelávať, ako budú tráviť voľný čas, v akom stave bude životné prostredie a aká bude ich životná úroveň. Na popredných priečkach skončili aj témy hodnôt, vzťahov a informačných technológií.

Ak by sme chceli z otázok usúdiť, ktoré témy trápia mladých ľudí najviac, ide predovšetkým o stav životného prostredia, úroveň vzdelávania na Slovensku, životnú úroveň mladých ľudí (práca, peniaze, bývanie) a trávenie voľného času mládeže (dostupnosť priestorov, možností a obavy, že ich namiesto reálneho sveta budú zaujímať už len informačné technológie).

Čo majú Bratislava a Brusel spoločné a v čom sa odlišujú?

Mládež v Bruseli

Brusel je najmladším regiónom v Belgicku a najmladším hlavným mestom EÚ (EU cities – the young and the old, 2019). Mládež v Bruseli je veľmi rozmanitá (etnicky, vekovou štruktúrou aj záujmami) a ťažko definovateľná skupina. Súčasná generácia mladých ľudí v Bruseli je aktivistická generácia. Sú odhodlaní pracovať na lepšej budúcnosti a svoju ideológiu obhajujú v uliciach. Majú moc rozhodnúť, či niečo na internete existuje alebo nie. Rôzne filmy, reklamy a predstavenia boli zrušené kvôli kolektívnemu hlasu mladých ľudí.

Mládež v Bruseli je veľmi otvorená témam, o ktorých je ťažké diskutovať alebo sú dokonca tabuizované, ako je sociálne povedomie, ekológia, rasizmus, LGBTQ+ a rod. Generácia Z (narodení v rokoch 1995 až 2009) bojuje za slobodu sebakvadrácie. Majú mentalitu, že každý môže byť tým, kým chce. Súčasná generácia mladých ľudí v Bruseli naznačuje, že sa cítia stratení a už nedôverujú demokracii a inštitúciám.

Problémy

Kríza identity

- Hoci medzi mladými z Bruselu existuje silné puto, k mestu sa výrazne nehlásia. Ich identita je v podstate lokalizovaná, založená skôr na mestskej časti, ako na tom, že sú Bruselčania. Sú z Molenbeeku alebo z Anderlechtu, identifikujú sa s poštovými smerovacími číslami (Corijn, 2021).
- Mladí ľudia s migračným pozadím sa necítia v Belgicku ako doma, pretože majú korene v inej krajine. Necítia sa však späť ani so svojou krajinou pôvodu, pretože žijú v Belgicku. Táto skutočnosť vedie mladých ľudí k segregácii a takmer výlučnému kontaktu s mládežou z rovnakej krajiny pôvodu (Sacco, Smits, Spruyt, Kavadias, & d'Andrimont, 2016).
- Všetky inštitúcie v Bruseli sú rozdelené na základe jazyka, rovnako aj mimoškolské aktivity, vzdelávanie a psychosociálna pomoc. To všetko prispieva k ešte väčšiemu rozdeleniu bruselskej mládeže (Mansoury, 2021).

Zanedbaná mládež

- Mladí ľudia v Bruseli sa pravidelne potýkajú s predsudkami, stigmatizáciou a rasizmom. Ostatné generácie mládež vnímajú negatívne. To všetko u mladých ľudí ešte viac posilňuje nízke sebavedomie a negatívny sebaobraz.
- Okrem rasizmu jednotlivcov zažíva bruselská mládež aj inštitucionálny rasizmus. Rasizmus je prítomný v školách, na trhu bývania a práce, ako aj v súdnom systéme (BenYakoub & Youssef, 2021).
- Mladí ľudia sa v dôsledku pandémie cítia stratení a zúfalí. Keď odídu z bezpečia školskej triedy, je oveľa náročnejšie sa k nim dostať. Majú pocit, že sa o nich nikto nestará a že v pandémie sú obetným baránkom.

Vzdelávanie

- V bruselských školách nie je dostatočná kapacita pre všetkých študentov.
- Sociálne nerovnosti sú inštitucionalizované v školských štruktúrach. Žiaci cudzieho pôvodu a žiaci s matkami s nižším vzdelaním majú v škole ťažkosti.
- 25 % mládeže na stredných školách má vývinové oneskorenie dva roky. 15 % bruselskej mládeže

že predčasne ukončí školskú dochádzku. Strednú školu opúšťajú bez dokladov o vzdelaní o 5 % viac ako vo zvyšku Belgicka.

- Etnická a sociálna segregácia škôl je v Bruseli veľmi výrazná. „Ghetto školy“ a „elitné školy“ majú silné zastúpenie.
- Ďalší problém v školách predstavuje náboženstvo. Výskum ukazuje, že mladí moslimovia a moslimky sa v školách často cítia nepochopení vo svojej náboženskej identite.

Nezamestnanosť

- Menej ako 30 % ľudí vo veku 15 – 24 rokov vstúpilo na trh práce. Existuje vysoké riziko dlhodobej nezamestnanosti v dôsledku kombinácie rôznych znevýhodnení – neukončené vzdelanie, migračný pôvod a nezamestnanosť samotných rodičov.
- Nedostatočná znalosť holandčiny a francúzštiny, dvoch úradných bruselských jazykov, sťažuje mnohým mladým ľuďom hľadanie práce.

Všetky vyššie uvedené problémy predstavujú veľkú záťaž na duševné zdravie mladých ľudí, pretože si súbežne prechádzajú zásadnými životnými zme-

nami, ako napr. odšťahovanie sa od rodičov, prvé manželstvo, prvý vzťah, rozchod či splodenie dieťaťa. Jedna tretina mladých ľudí v Bruseli vykazuje príznaky psychického utrpenia, čo potvrdzuje nevyhnutnosť venovať sa téme duševného zdravia v našom výskume.

- technológia a jej vplyv na sociálne interakcie,
- klíma,
- vzťahy,
- vzdelávanie,
- zníženie rozsahu pozornosti,
- dôvera,
- fake News a Deep Fake.

Kľúčové témy

Overarching themes- concerns Brussels

Found in desk research, expert interviews, crowdsourced questions, Trends

Desk research	Interviews	Questions
<ul style="list-style-type: none"> • Complex group • Problems with education • High youth unemployment (multiple) identity • Mental-health issues • Activism • Feeling lost • Racism • Young city • Digitalization of daily life • Generational battles 	<ul style="list-style-type: none"> • Complex group • Problems with education • Labor market • Identify with communes or quarters • Mental health • Generation of activists • Feeling lost • Prejudices, stigmas and racism • Citizens of tomorrow • Open character • Lost faith in democracy • Language in Brussels 	<ul style="list-style-type: none"> • Division between youngsters (complex group) • Education • Labor market • Decision making and empowerment • Social cohesion • City's infrastructure • Climate and sustainability • Technology • Openness • Mobility • Language

Neistoty budúcnosti

Pozorným sledovaním rôznych influencerov z Bruselu, hľadaním hashtagu #Brussels na sociálnych sieťach a rozhovormi s mladými ľuďmi boli identifikované rôzne trendy, ktoré ovplyvňujú budúcnosť a aj samotných mladých ľudí. Ďalším sledovaním a skúmaním identifikovaných trendov sme dospeli k zoznamu neistôt budúcnosti, ktoré sme zohľadnili pri definovaní výskumnej otázky:

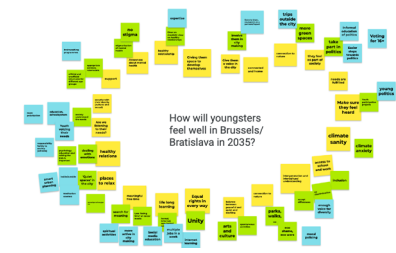
Porovnaním kľúčových tém a neistôt budúcnosti sme dospeli k záveru, že v kontexte budúcnosti je veľmi potrebné skúmať úlohu technológií a hlavným predmetom našej výskumnej otázky by malo byť duševné zdravie. Zo zoznamu otázok získaných z dotazníkov sme ďalej vybrali tri otázky, v ktorých sa témy technológií a duševného zdravia prelínajú:

Ako sa mladí ľudia budú starať o zdravý vzťah k sebe aj k ostatným?

Ako sa budú mladí v roku 2035 cítiť dobre?

Ako sa bude stretávať mládež v roku 2035?

Tieto tri otázky sme ďalej skúmali prostredníctvom nástroja koleso budúcnosti, aby sme pochopili ich naliehavosť a definovali finálnu výskumnú otázku.

- tiaľ neriešila,
- téma je blízka, no náročná,
- povzbudzuje medziludskú interakciu,
- je možné ju podrobne skúmať v obmedzenom čase,
- prináša príležitosti pre potenciálne partnerstvá.

Každú z týchto troch otázok sme umiestnili na maticu a ohodnotili v každom zadanom kritériu. Otázka mala vyhovovať týmto kritériám:

- mala by sa týkať občanov,
- ide o neistotu budúcnosti (2035),
- týka sa Bruselu/Bratislavy ako mesta, v ktorom sa daná téma za-

Čo vnímame ako najpálčivejšie a čo sú ďalšie kroky

Vzhľadom k zisteniam z rozhovorov s expertmi, ale aj na základe odpovedí od mladých ľudí sme sa spoločne s partnermi z Belgicka rozhodli, že sa zameriame na tému duševného zdravia a zdravých vzťahov.

Preto budeme ďalej hľadať odpovede na otázku:

„Ako budú vyberať zdravé vzťahy mladých ľudí v Bratislave a v Bruseli v roku 2035?“

V ďalších krokoch sa budeme sústreďovať na zmapovanie témy duševného zdravia a zdravých vzťahov minulosti, súčasnosti a budúcnosti. Počas participatívnych workshopov zistíme vízie budúcnosti mladých Bratislavčanov, ale i ďalších obyvateľov mesta. Vízie a zistenia spracujeme do formy príbehov, ktoré budeme šíriť ďalej. Všetky zistenia, vízie a príbehy nájdete na našej [webovej stránke](#).

Impressum

Vydavateľ: YouthWatch, Úprkova 45,
811 04 Bratislava

Autori: Mgr. Alena Tomanová, Bc. Matúš Mihaľko, Mgr. Matej Vanoch, MA.
Khusboo Balwani, MA. Ellen Antoni

Názov: Otázky budúcnosti – čo chcú
mladí ľudia z Bratislavy a Bruselu ve-
dieť o budúcnosti

Poradie vydania: prvé

Rok vydania: 2022

Jazyková korektúra: Mgr. Andrea Si-
helská

Grafická úprava: Bc. Matúš Mihaľko

Foto: YouthWatch

www.youthwatch.sk

*Táto publikácia vznikla vďaka finančnej podpore programu Európskej únie
Erasmus+*

